

Europa Debat KWB op opendeurdag Europese Gemeenschap.

Hoe verder met Europa?

Op de Dag van de KWB in het hart van de Europese wijk, kan je twee boeiende debatten meemaken. De Europarlementsleden Jean-Luc Dehaene (CD&V) en Bart Staes (Groen!) en Hendrik Vos (universiteit Gent) kruisen de degens over "Hoe bestuurbaar is Europa?". Twee andere Europarlementsleden, Anne Van Lancker (SP.a) en Dirk Sterckx (VLD) en Luc Van Dessel (voorzitter ACV-Bouw en Industrie) debatteren over "Wanneer komen de Poolse arbeiders?".

Via de KWB-site en op de talrijke infoavonden over Europa tijdens de voorbije maanden stelden de KWB-leden heel wat vragen. Op basis hiervan formuleerden wij een aantal stellingen en legden die, als voorproefje op de debatten tijdens de Dag van de KWB, voor aan de Europarlementsleden.

Hoe bestuurbaar is Europa?

RAAK: Sinds 1 mei 2004 telt de EU 25 lidstaten. Iedere verdere uitbreiding dreigt de EU totaal onbestuurbaar te maken, voor zover dit nu al niet het geval zou zijn.

Jean-Luc Dehaene: "Het was voor de Europese leiders evident dat de Europese werkingsstructuren aangepast dienden te worden vóór de grote uitbreiding naar Oost-Europa: de institutionele omkadering geboden door de verdragen van Maastricht en Amsterdam, berekend op een Unie van 15 lidstaten, zou namelijk heel wat aan slagkracht verliezen bij verdere uitbreiding. Hoewel de verdragstekst licht aangepast werd in goede zin, heeft men in Nice (2000) de historische kans gemist om de Unie volledig "uitbreidingsklaar" te maken. De politieke wil die in Nice ontbrak was wél aanwezig bij de vorming van het akkoord over de Europese Grondwet. Maar jammer genoeg rijdt de Unie ondertussen nog steeds op zijn oude wielen, wegens de gekende problemen bij de ratificatie (nvdr. goedkeuring door de lidstaten) van deze Grondwet. Vermits dit proces minstens voor enkele jaren geblokkeerd zit, pleit het Europees Parlement ervoor om bij verdere uitbreiding ten volle rekening te houden met de *absorptiecapaciteit* (nvdr. de capaciteit om nog verder uit te breiden) van de Unie. De juiste reikwijdte van dit begrip moet nog vastgesteld worden, maar o.m. het draagvlak bij de bevolking en de institutionele werkbaarheid van de Unie behoren tot de bestanddelen van dit begrip. De huidige Unie van 25 lidstaten boekt resultaten, maar op heel veel terreinen verliest men onnodig veel tijd, net omwille van een onvoldoende flexibel kader. Waardoor de Unie weer een stuk draagkracht bij de bevolking verliest."

Bart Staes: "Niet eens de helft van de Europeanen (49%) is te vinden voor een verdere uitbreiding van de Unie. In België is dat amper 47%. Ik betreur deze cijfers, maar ze verrassen niet: Europa draait op dit ogenblik vierkant. Sinds 1999 heeft de Unie twee keer geprobeerd om Europa klaar te maken voor een uitbreiding en twee keer is dat mislukt. Het Verdrag van Nice (2000) ging niet ver genoeg, het voorstel tot Grondwet (2004) werd van tafel geveegd.

En toch moeten we durven zeggen dat elke uitbreiding een oefening in conflictpreventie is: ervoor zorgen dat de nieuwkomers stabiele en welvarende democratieën worden die uiteindelijk dezelfde normen hanteren op sociaal en milieugebied en geen bedreiging vormen voor de andere leden van de club. Natuurlijk moet er ook ingezet worden op 'verdieping' van de Unie en de verbetering van de Europese structuur en

beslissingsprocedures. In die zin is het dramatisch dat de ontwerp-grondwet virtueel dood is. Maar de politieke wil ontbreekt om Europa echt uit te bouwen. Als politieke leiders Europa verdedigen met het charisma van verschaald bier, volgen vanzelfsprekend ook de burgers. Jammer toch.”

RAAK: De Franse en Nederlandse bevolking heeft in een referendum het ontwerp voor een Europese grondwet verworpen. Een groot deel, misschien wel een meerderheid van de Europese bevolking, heeft weinig vertrouwen in de toekomstige ontwikkeling van de EU.

Bart Staes: “Opinieonderzoek leert dat precies de helft van de Europeanen het EU-lidmaatschap van hun land een goede zaak vindt. De rest is tegen of kan het niets schelen. Ik denk dat de angst voor de globalisering een belangrijke reden is voor dat matig rapport. De Unie biedt immers geen antwoord. Toen enkele maanden geleden in Duitsland 2.000 mensen hun baan verloren door de verhuizing van hun bedrijf naar Polen was de reactie van Commissievoorzitter Barroso “dat de jobs toch binnen de Unie bleven”. Kom daar mee thuis....

Het is mijn overtuiging dat de mensen wel een Europa willen, maar niet het huidige. Staats- en regeringsleiders ijveren nu niet voor een politieke unie met oog voor sociale rechten, duurzaamheid of vrede. Alle aandacht gaat naar de markt. Lidstaten beconcurreren elkaar en dwingen hun werknemers hetzelfde te doen. Deze houding is onbegrijpelijk: ze leidt tot angst, niet tot enthousiasme. De Unie moet de durf hebben voluit te gaan voor een Europa voor mensen. Een Europa dat minder staat voor markt en munt, maar meer voor mens en milieu. 450 miljoen neuzen die in dezelfde richting wijzen: wie houdt daar geen rekening mee?”

Jean-Luc Dehaene: “Het ‘Nee’ van een meerderheid van Franse en Nederlandse burgers heeft in de Europese Unie een ware identiteitscrisis veroorzaakt. Sommige burgers herkennen zich blijkbaar niet meer in de Unie en hebben weinig vertrouwen in wat de Unie hen kan bieden voor de toekomst. Het sterke (negatieve) signaal dwingt ons tot een grondige reflectie over het uiteindelijke doel van de Unie. Deze is veranderd na het einde van de Koude Oorlog en de Europese leiders zijn er niet in geslaagd hun burgers daarvan te overtuigen. Het einde van het communisme opende de weg voor de globalisering, voortgedreven door de informatietechnologie. Dit veranderde de context waarin de Europese Unie dient te opereren én plaatst de Unie voor nieuwe uitdagingen. Door de burgers worden de maatschappelijke veranderingen als gevolg van de globalisering en de informatisering als bedreigend gevoeld. Noodzakelijke hervormingen worden gestaafd met een “het moet van Europa”. Voor de burgers wordt Europa aldus een deel van het probleem, terwijl de regeringen overtuigd zijn dat het juist een deel van de oplossing is. De uitbreiding is daar een perfect voorbeeld van. De globalisering is immers onomkeerbaar, en om ze winstgevend te maken voor ónze burgers moet de Unie mee de globale wereldordening bepalen. Meer bepaald de Grondwet is voldoende ambitieus om de basis te leggen voor zo’n Nieuw Europa, een Europese Global Actor.”

Wanneer komen de Poolse arbeiders?

RAAK: Het vrij verkeer van werknemers in de EU leidt onvermijdelijk tot sociale dumping. Alle werknemers zijn hiervan de dupe terwijl de ondernemers hun winsten zien stijgen.

Dirk Sterckx: “Deze stelling gaat volledig voorbij aan het wetgevend kader dat op Europees, nationaal en regionaal niveau bestaat en verplicht moet worden toegepast door elke werkgever in elke lidstaat van de Unie. Volgens Artikel 39 van het EG-Verdrag *“houdt het vrij verkeer van werknemers de afschaffing in van elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der lidstaten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden”*. Als de werkgever geen verschil mag maken tussen een Belgische werknemer en een buitenlandse werknemer zie ik niet goed in op welke manier het vrij verkeer tot sociale dumping zou kunnen leiden. Het vrij verkeer van werknemers is volgens mij één van de basisprincipes van de Europese Unie. Het aanvechten van dit principe betekent het aanvechten van één van de pijlers van de Unie en van de Europese integratie. Sociale dumping is veeleer het resultaat van een gesloten arbeidsmarkt waarbij buitenlandse werkzoekenden via illegale statuten hier toch aan het werk gaan of waarbij Belgische ondernemingen, die hier de nodige arbeidskrachten niet vinden, hun productie verplaatsen naar een plaats waar arbeidskaarten wel te vinden zijn.”

Anne Van Lancker: “Het klopt dat vele landen vandaag af te rekenen hebben met een groeiende plaag van illegaal werk. Via allerlei dubieuze constructies (onderaanneming, detachering, schijnzelfstandigen...) worden vooral Centraal- en Oost-Europese, maar ook Portugese werknemers aan dumpingtarieven tewerkgesteld op bouwerven, in de horeca of de schoonmaak. Meer en betere controle door de arbeidsinspectie, in het kader van een ‘sociale Europol’ moet aan die misbruiken paal en perk stellen. Maar met vrij verkeer van werknemers hebben die misbruiken niets te maken. Voor Centraal- en Oost-Europese werknemers gelden trouwens nog steeds overgangsmaatregelen die de toegang tot de arbeidsmarkt beperken tot de zogenaamde knelpuntvacatures. Vrij verkeer van personen is een recht voor alle burgers van de Europese Unie, dus ook voor mensen uit Centraal- en Oost-Europa. Er mogen geen tweede en derde klasse burgers gecreëerd worden in Europa. Mobiliteit van werknemers kan bedrijven trouwens aan gekwalificeerde werknemers helpen die nu soms moeilijk te vinden zijn. Maar het recht op vrij personenverkeer moet samengaan met het recht op gelijke behandeling inzake arbeidsvoorwaarden en met gelijke sociale rechten. En het mag bedrijven ook niet ontslaan van de plicht om te investeren in opleiding van werkzoekenden.”

RAAK: Ondanks de goede bedoelingen van de vakbonden en sommige Europarlementairen, is en blijft de EU op de eerste plaats een economisch en financieel project. De sociale dimensie is totaal onvoldoende en dit is mee een van de redenen waarom de EU weinig vertrouwen geniet bij de werknemers.

Dirk Sterckx: “De Unie is in de eerste plaats een economisch project. Maar we mogen niet vergeten dat de economie de drijfveer is van het sociale welzijn. De openheid die onze economie kenmerkt ligt aan de basis van de economische welvaart die we de voorbije decennia hebben zien groeien.

Ik vind het verkeerd te stellen dat er geen aandacht is voor de sociale dimensie in de Unie. De Unie verenigt vijftientwintig lidstaten die dezelfde fundamentele doelstellingen

als een hoog niveau van sociale bescherming, een verbetering van de levensstandaard, enzovoort nastreven. De Europese sociale dialoog, de regels inzake veiligheid en gezondheid op het werk, de richtlijnen inzake ouderschapsverlof, nachtarbeid, arbeidstijd, collectief ontslag, bewijzen dat het niet bij doelstellingen blijft. Geleidelijk aan zullen de arbeidsmarkten dichter en dichter naar mekaar toegroeien. Deze oefening zal inspanningen vergen van alle lidstaten. België zal in dit kader ook bereid moeten zijn om haar arbeidsmarkt flexibeler te maken. Maar ik denk niet dat het de taak is van de Unie om een tot in de details uitgetekend Europees sociaal model uit te bouwen. De lidstaten moeten de nodige ruimte behouden om zelf hun arbeidsmarkt aan te passen aan de plaatselijke noden en tradities.”

Anne Van Lancker: “De Bolkesteinrichtlijn en de havenrichtlijn tonen aan dat de Europese Commissie vooral oog heeft voor de interne markt en voor concurrentie. Sociale spelregels en bescherming van de consumenten worden daarbij vaak aan de kant geschoven. Ook in het Lissabonproces (nvdr. het streven om van de EU de meest competitieve kenniseconomie ter wereld te maken) gaat de aandacht vooral naar structurele hervormingen en veel te weinig naar kwaliteit van werk en strijd tegen armoede. Nochtans heeft de Europese Unie een ambitieuze sociale agenda nodig om het vertrouwen van de mensen te herwinnen. In een geglobaliseerde wereld kan Europa alleen competitief zijn door te kiezen voor kwaliteit en vernieuwing en dus door te investeren in mensen en in nieuwe producten en diensten voor de toekomst. Sociale bescherming en milieuregels zijn dan ook geen hinderpaal voor een competitieve economie, maar wel een troef. Toch blijven nieuwe sociale wetten die aan werknemers meer zekerheid moeten bieden, zoals bescherming van uitzendwerk en maximum werktijden, geblokkeerd in de Raad. Ook de maatregelen die de toegang tot kwaliteitsvolle gemeenschapsvoorzieningen voor alle mensen waarborgen laten op zich wachten. Van garanties op een waardig minimum inkomen voor iedereen is al helemaal geen sprake. Mensen in de nieuwe lidstaten rekenen op de solidariteit van de rijkere landen om hun welvaartspeil te kunnen optrekken door investeringen in (sociale) infrastructuur. Maar de regeringsleiders weigeren om daarvoor voldoende geld vrij te maken. Geen wonder dus dat het vertrouwen van de mensen in het Europese project op een erg laag peil staat.”

JOZEF MAMPUYS

Europa

“Niet meer of minder Europa, maar welk Europa willen wij?”

Europa is voor de meeste Belgen nog steeds buitenland én vakantieland. En daar hebben ze natuurlijk geen probleem mee. Maar dat Europa tegelijkertijd ook reeds een heel stuk ‘binnenland’ is, dat een groot deel van onze Belgische wetten het gevolg zijn van Europese richtlijnen, is heel wat minder bekend. Dan is Europa voor diezelfde Belgen opeens een hele ver-van-mijn-bed-show. Met al onze vragen over die tegenstrijdige omgang met Europa, trokken we naar Hendrik Vos, professor Europese politiek aan de Universiteit Gent.

Hendrik Vos: “Mensen weten nauwelijks dat Europa effectief heel veel dingen regelt. En niet zomaar wat algemene zaken, maar heel concrete dingen waar je niet spontaan aan zou denken, zoals het maximum toegestaan lawaai van grasmachines of het lettertype voor de onheilsboodschappen op pakjes sigaretten, de maximale hoogte en breedte van de kooi van een kip in de legbatterij, de rijtijden van vrachtwagenchauffeurs, dat een trap op een bouwwerf een leuning moet hebben, dat je een helm moet dragen en dat die moet betaald zijn door je werkgever, enzovoort. Of dat bijna het hele Vlaamse milieubeleid een doorvertaling is van Europese regels, is ook zeer weinig geweten.”

RAAK: Heb je daar een verklaring voor?

Hendrik Vos: “De belangrijkste verklaring hiervoor is m.i. te zoeken bij de media die niet of te weinig of onvolledig berichten over Europa. Zowel bij de kranten als radio en tv heb je wel goede Europa-specialisten, maar die krijgen slechts beperkte ruimte. En wat je veel minder ziet is dat binnenlandse journalisten of Wetstraatjournalisten zelden ingaan op de Europese context van hun thema’s omdat ze die niet of veel te weinig kennen. Ook entertainmentprogramma’s als De Laatste Show spelen hierin een rol. Als je in het Vlaams Parlement een vraag stelt of de minister van media niet de indruk heeft dat het uitzenden van Tom en Jerry op een vroeg uur aanzet tot geweld, dan kan je daarmee in De Laatste Show geraken. Een Europarlementslid dat met echt belangrijke dossiers bezig is heb ik daar nog niet gezien.

Voor een stuk ligt de verklaring zeker ook bij onze nationale politici. Als er moet bespaard worden, als boeren geen mest meer mogen buiten rijden, als KMO’s failliet gaan omwille van strenge milieuregels, dan wordt dikwijls met de vinger naar Europa gewezen. Europa als zondebok voor al wat fout loopt of waarover ontevredenheid is. En als het over positieve zaken gaat dan krijgt Europa hoogstens een vermelding in voetnoot. Neem de wet Onkelinx ivm non-discriminatie, dat is een schitterende wet, iedereen is daarvoor. Alleen heeft dat nauwelijks iets met Onkelinx te maken maar is dat de omzetting van een Europese richtlijn. Hetzelfde met de veralgemening van het ouderschapsverlof. Of Freya Vandenbossche die, als minister van consumentenzaken, nog niet zolang geleden aankondigde dat op huishoudtoestellen iedereen minimum twee jaar garantie zou krijgen. Ook hier ging het om een Europese richtlijn waarbij België bijna drie jaar omzettingsachterstand had. Het Hof van Justitie stond zelfs op het punt België te veroordelen voor het niet naleven van deze richtlijn. Als over een project alleen maar negatief wordt bericht en de positieve verhalen niet aan bod komen, moet je niet schrikken dat mensen afhaken.”

RAAK: Ligt hier misschien ook de reden waarom mensen zich zo weinig met Europa identificeren?

Hendrik Vos: “Zoiets als een Europese identiteit bestaat volgens mij niet. Er zijn geen mensen die emotioneel worden bij het zien van de Europese vlag, zoals we dat wel kennen in de Verenigde Staten. Voor mij is Europa op de eerste plaats een politiek project. Je zit met een aantal problemen vandaag die je onvoldoende goed kan aanpakken in elke staat afzonderlijk. Sommige problemen, zoals milieuproblemen, zijn per definitie grensoverschrijdend. Een tweede punt is de globalisering. Als je een globaliserende economie aan regels wil onderwerpen dan kan dat eigenlijk alleen maar

op een hoog niveau, liefst op wereldvlak, maar Europa is al een behoorlijk hoog bestuursniveau om dergelijke zaken aan te pakken. Misschien komt er ooit nog wel een 'Europees gevoel', maar het zal niet omgekeerd kunnen. Nu een Europese identiteit creëren en dan maar hopen dat mensen aanvaarden dat Europa regels oplegt. Europa zal eerst moeten presteren, bewijzen voorleggen, vooraleer er een identificatie kan groeien met dat positieve resultaat."

RAAK: Als je ziet wie er in het recente verleden allemaal 'naar Europa werd gestuurd', dan is het toch niet zo verwonderlijk dat veel mensen geen vertrouwen hebben in Europa als politiek project.

Hendrik Vos: "Ik heb toch de indruk dat daar verandering in komt. Akkoord dat figuren zoals Karel Dillen (Vlaams Blok) en Ward Beysen (VLD) niet bevorderlijk waren voor het vertrouwen in de Europese Unie. Ook kwamen sommige politici in het Europees parlement (EP) terecht omdat de partijen er geen blijf mee wisten. Denken we maar aan Johan Van Hecke. Maar de laatste jaren hebben vele Europese parlementsleden ook in eigen land het nodige politieke gewicht, zoals Jean-Luc Dehaene, Dirk Sterckx, Mia De Vits, Bovendien behoren vele Belgische europarlementairen tot de hardste werkers in het EP en staan zij bij hun buitenlandse collega's hoog aangeschreven."

RAAK: *Maar levert dat wat op? Hoe zwaar weegt het EP tegenover de Europese Commissie (EC), de Raad van ministers, om nog te zwijgen van de topbijeenkomsten van de Europese staats- en regeringsleiders?*

Hendrik Vos: "Ja, dan kom je weer bij die indruk die bij de mensen leeft dat het EP een leutertent is die eigenlijk niets te zeggen heeft. En dat klopt gewoon niet meer. De besluitvorming in Europa loopt via een voorstel van de EC dat echter moet goedgekeurd worden door het EP en de Raad van Ministers. Die gaan sleutelen en timmeren aan dat voorstel van de EC om tot een compromis te komen. Komen zij niet tot een compromis, dan is het ook gedaan. Dat betekent dat het EP volop teksten amendeert, herschrijft en daar finaal over stemt. En als het EP zegt dat het niet akkoord kan gaan met dat gewijzigde voorstel dan komt die richtlijn er niet. Kijk maar naar de recente strijd rond de havenrichtlijn of de discussie over de zogenaamde Bolkesteinrichtlijn. Het EP is dus in de meeste dossiers een volwaardige wetgever. En het is zeker geen toeval dat juist in die dossiers waar het EP veel minder inspraak heeft, zoals het buitenlands beleid en de fiscaliteit, dat Europa daar nauwelijks vooruitgaat."

RAAK: In België moet het parlement in theorie ook alle wetten goedkeuren. Toch is de echte macht van het Belgisch parlement sinds enige tijd behoorlijk uitgehold ten voordele van de regering en de partijen. Waarom zou dat in Europa zoveel anders zijn?

Hendrik Vos: "De vergelijking met het nationaal parlement is interessant. Het EP is als wetgever veel machtiger dan het Belgische parlement omdat je hier nog die klassieke structuur hebt waarbij een regering in het zadel wordt gehouden door een meerderheid in dat parlement. Als de regering een voorstel lanceert wordt daar wel wat over gediscussieerd, maar finaal stemt de meerderheid voor en de minderheid tegen. In de EC zijn daarentegen alle landen vertegenwoordigd en zij steunt niet op een meerderheidscoalitie in het EP. Een voorstel van de EC wordt dus door alle fracties in het EP grondig onderzocht en geamendeerd. Voor ieder voorstel of een onderdeel ervan,

voor ieder amendement, moet steeds opnieuw een meerderheid worden gezocht in het EP. Het resultaat is dat in het EP nog echt parlementair basiswerk gebeurt: voorstellen onderzoeken en evalueren en meerderheidscoalities zoeken om de voorstellen van de EC te kunnen wijzigen. Spijtig genoeg durft ook het EP geen echt ideologisch debat voeren maar is het vooral op zoek naar het ultieme compromis, de grootste gemene deler om toch zeker niemand tegen Europa te krijgen.”

RAAK: Maar de gewone burger die blijft zich wel afvragen hoe luid zijn stem nog kan klinken in dat steeds groter wordend Europa dat nu al 450 miljoen inwoners telt.

Hendrik Vos: “Kijk. Politiek heeft te maken met mensen overtuigen en allianties zoeken. Je hebt zeker niet meer democratie wanneer de individuele burger zijn gedacht kan doordrukken. Democratie is met meerderheden werken. Het EP lijkt mij daar een goed forum voor. Nogal wat bewegingen en belangengroepen hebben overigens hun weg naar het EP gevonden en proberen te wegen op de besluitvorming. Maar misschien moet vooral het debat anders gevoerd worden. Niet zozeer over meer of minder Europa maar over welk Europa wij willen. En dat is een ideologisch debat. Want als Verhofstadt zegt: meer Europa, dus een Europees leger, dan heb ik wel de vraag of dat meer Europa op die manier moet worden ingevuld. En het debat daarover voeren, dat is democratie en dat gebeurt nog altijd veel te weinig. In die zin is het hele debat rond Bolkestein een stap vooruit.”

JOZEF MAMPUYS

(kadertje Dag van de KWB en ster)

Verzamel de sterren van RAAK!

Op 6 mei 2006 neemt KWB deel aan de opendeurdag van de Europese instellingen. Je kan er niet alleen een kijkje nemen in de gebouwen van het Europees Parlement en de Commissie, KWB werkt ook een volledig animatieprogramma uit voor jong en oud! RAAK publiceert in aanloop naar deze dag een artikelenreeks rond Europa. Telkens vind je bij deze artikels ook een ster. Knip deze ster uit en neem ze mee op 6 mei. Zo verhoog je meteen je kansen op één van de vele superprijzen die je kan winnen die dag!

Bij foto Hendrik Vos:

Hendrik Vos: “Europa is op de eerste plaats een politiek project”